

ЧАРЛЗ ДИКЕНС
ЕНОРИЙСКИЯТ НАДЗИРАТЕЛ.
ПАРНАТА МАШИНА.
УЧИТЕЛЯТ

Превод от английски: Пепа Дочева, 1984

chitanka.info

Енорията! Колко много нещо се съдържа в тази една-единствена дума! И с колко много случаи — на бедност и страдания, на разорение и изгубени надежди, на окаяна нищета и безнаказани престъпления — е свързана! Бедният чоик с оскъдни доходи и тежко семейство, който живее ден за ден, като едва успява да осигури наследния, може да задоволи донякъде само най-острите си нужди, но няма никаква възможност да се замисли за своето бъдеще. Данъците му остават неизплатени, първият срок от три месеца е минал, идва вторият, той не може да отлага повече плащането — и получава известие да се яви в енорията. Ще опишат вещите му, децата му ще плачат от студ и глад, даже ще измъкнат и одъра изпод болната му съпруга. Какво може да стори той? От кого да търси помощ? От частни благотворители? От милосърдни хора? Не, разбира се — за това си има енория. Има си енорийски съвет, енорийска лечебница, енорийски лекар, енорийски служители и енорийски надзирател. Прекрасни заведения и мили, добросърдечни хора. Жената умира — погребва я енорията. За децата няма кой да се грижи — поема ги енорията. Отначало бащата не ходи на работа, след това изобщо никъде не го приемат — подпомага го енорията. А когато нищетата и пиянството свършат това, на което са способни, го прибират — вече крътък бръщолевещ идиот — в енорийската лудница.

Енорийският надзирател е един от най, а може би и най-важният сред представителите на местната власт. Той не е чак толкова богат като църковните настоятели, нито е толкова учен, колкото църковният писар, и не може да се разпорежда до такава степен като тях. Но въпреки всичко властта, с която разполага, е доста голяма, пък и той полага всички усилия, за да не се накърнява висотата на неговия пост. Нашият енорийски надзирател е прекрасен човек! Истинско удоволствие е да го чуете как разяснява законите за бедни на глухите старици, които в приемни дни стоят в коридора пред стаята на енорийския съвет, и как им обяснява какво бил казал той на старшия настоятел, какъв бил неговият отговор и какво „те“ (надзирателят и останалите джентълмени) били решили да сторят. В стаята извикват една жена с окаян външен вид, изпаднала в крайно тежко положение — вдовица с шест невръстни деца.

— Къде живеете? — питат я един от църковните настоятели.

— На квартира, господа, държа две задни стаички у мисис Браун, на Литъл Кинг Уилям номер три. Тя, мисис Браун, живее там вече петнайсет години и ме знае, че не бягам от работа и че съм много работна, даже, господа, още когато горкият ми мъж беше жив — той умря в болницата...

— Добре, добре — прекъсва я настоятелят и си записва адреса.
— Утре сутринта ще пратя Симънс, надзирателя, да провери дали всичко това е вярно и ако е така, мисля, че ще ви изпратим в работния дом (*Работният дом — така били наричани приютите за бедни, възникнали през 1834 година, когато бил прием „Законът за бедните“.* Благотворителните дружества, които ги управлявали, въвели в тях извънредно строг режим и задължителен труд за всичките им обитатели.). Симънс, първото нещо, което трябва да сторите утре сутринта, е да отидете в квартирата на тази жена, ясно?

Симънс кима в знак на съгласие и извежда жената. Предишното й възхищение от „съвета“ (всички те седят зад дебели книги, и то с шапки на главите) е нищо в сравнение със страхопочитанието й към окичения с ширити неин придружител, а думите й за случилото се вътре засилват още повече — ако това изобщо е възможно — уважението, което насьbralата се тълпа питае към този строг служител. Ако трябва да се връчи някому съдебна призовка, от тази работа нищо няма да излезе, щом от страна на енорията с нея се заеме Симънс. Той знае наизуст всички титли на лорд-мера, излага всякакви дела без ни най-малко запъваие, даже се говори, че веднъж бил казал никаква шега и главният иконом на лорд-мера (който се случил там в този момент) след това споделил със свой близък приятел, че тя почти се равнявала по остроумие на шегите на мистър Хоблър (*Мистър Хоблър — Франсис Хоблър, съвременник на Дикенс, известен юрист в Лондон към полицейския съд в Маншън Хаус. Бил прочут със свое то остроумие.*).

Трябва обаче да го видите в неделя, с параден мундир и триъгълна шапка, с огромен жезъл за показ в лявата ръка и тънко бастунче за употреба в дясната. С каква тържественост завежда децата до местата им и как плахо го попоглеждат малките палавници с крайчеца на окото си, когато, след като вече всички са седнали, той ги изглежда с онзи характерен за всеки надзирател поглед! Когато църковните настоятели и попечители се настанят в своите тронове със

завески, самият той се отпуска на една махагонова седалка, поставена специално за него до пътеката, и разпределя вниманието си между молитвеника и момчетата. Неочаквано, точно когато е започнала службата и наоколо се въззари пълна тишина, нарушавана единствено от гласа на отслужващия свещеник, една монета звънинва с ужасяваща яснота на каменния под на пътеката. Забележете тактиката на надзирателя. Неволният ужас, изписан на лицето му, веднага се сменя със съвършено безразличие, сякаш единствен той не е чул звъна. Хитростта му успява. Неговата жертва, момчето, което е изпуснало монетата, протяга полека десния си крак като пипало, след което се престрашава и на няколко пъти се навежда да си я вземе, но надзирателят, който се е извърнал незабелязано, обсипва кръглата му главица с поредица от удари, нанесени с гореупоменатия бастун за най-голямо удоволствие на тримата младежи, които след това не престават да кашлят до края на проповедта.

Това са няколко примера, показващи високото положение и тежестта на един енорийски надзирател — тежест, която никога не е била накърнявана пред очите ни, освен когато се налага да се задействува това изключително полезно съоръжение — пожарната машина; в подобни случаи наистина настъпва пълна суматоха. Две малки момчета се завтичват с всички сили към надзирателя и му съобщават, че с очите си били видели някакъв горящ комин, машината бързо се изкарва навън и за нея се завързват с въжета цяла сюрия момчета, които с грохот я повличат по паважа, а надзирателят хуква — не преувеличаваме, — хуква отстрани. Накрая пристигат пред някаква къща, от която се носи силна миризма на сажди, и в продължение на половин час надзирателят хлопа оглушително и важно на вратата. Но тъй като никой не обръща внимание на усилията му, а междувременно кранът е бил отворен и водата е изтекла, момчетата подкарват машината обратно с шум и гълч и я прибират отново в работния дом, а на другия ден надзирателят дава нареддане „да приберат“ клетия домовладелец, за да си плати законната глоба. Досега само веднъж сме виждали пожарната машина при истински пожар. Появи се със страшна скорост — най-малко три и половина мили в час, вода имаше достатъчно, при това машината пристигна първа на местопроизшествието. Помпите изгромоляха, хората наоколо се развикаха радостно, надзирателят плувна в пот, но за нещастие точно

когато щяха да започнат да гасят пожара, откриха, че никой не знае как се пуска водната струя, и така — осемнадесет момчета и един мъж помпаха с всички сили в продължение на двадесет минути, но без всякакъв резултат!

След надзирателя по значимост се нареждат директорът на работния дом и енорийският учител. Църковният писар, както всички знаем, е нисък пълничък мъж, облечен в черно, с масивна златна верижка за часовник, доста дълга, на чийто край висят два печата и един ключ. Той изпълнява длъжността пълномощник и е вечно „под пара“, най-вече когато бърза за някое енорийско събрание, в една ръка стиснал ръкавиците си, а под мишницата на другата — дебела червена книга. Колкото до църковните настоятели и попечители, с тях няма да се занимаваме, тъй като за тях знаем само това, че са главно почтени търговци, склонни да носят шапки с плоска периферия, и от време на време окачват на видно място в църквата по някое писмено изявление, със златни букви на син фон, за да съобщят такива важни неща като разширяването или реставрирането на някоя от галериите или ремонтирането на някой орган.

Директорът на работния дом в нашата, както и във всички останали енории не е от хората, чиито най-хубави години са вече зад гърба им и които изкарват останалата част от живота си на някоя по-маловажна длъжност, а щом си спомнят за миналото, се чувствуват унизени и страдат от настоящото си положение. Не бихме могли с точност да кажем какво е работил преди, но ни се струва, че е бил някакъв дребен чиновник или учител в държавно училище — във всички случаи обаче той се е издигнал с настоящия си пост. Доходите му, разбира се, не са големи и това доста добре личи от ръждивия оттенък на черното му палто с проприта кадифена яка, но, от друга страна, той не плаща наем за жилище и се ползва с ограничен лимит за въглища и свещи и неограничена власт в своето малко владение. Той е висок, слаб и кокалест, винаги ходи облечен със сюртук и обут с обувки и черни чорапи, а когато минете край прозореца му, ви гледа така, като че ли иска да сте просяк, за да може да упражни своята власт над вас. Това е един великолепен пример на дребен тиранин — мрачен, зъл и груб, който тормози подчинените си, угодничи пред тези над него и завижда на енорийския надзирател за влиянието и авторитета му.

Нашият учител представлява пълна противоположност на този любезен служител. Той е от онези хора, които сякаш са белязани от злата съдба, защото всяко нещо, с което се захващат или в което имат пръст, се проваля. Един богат роднина, който го бил отгледал, открыто заяви, че ще се погрижи за него, и му завещал десет хиляди лири, но по-късно в допълнение към завещанието се отрекъл от това свое дарение. След като по този начин бил принуден да работи, за да се издържа, той постъпил в някаква кантора. Чиновниците, които били по-млади от него, измирали като мухи, а по-старите и по-висши по чин, чийто места чакал с нетърпение, продължавали да живеят, сякаш били безсмъртни. Захванал се с борсови спекулатии, но загубил. Отново се захванал и спечелил, но не си възвърнал парите. Бил надарен с изключителни способности и имал мил, великодушен и любезен нрав. Приятелите му се възползвали от едното и злоупотребявали с другото. Заредили се несполука след несполука и нещастие след нещастие, с всеки изминал ден той все повече се приближавал към пълната нищета, но същите приятели, които на думи му били най-верни, започнали да проявяват странна студенина и безразличие. Имел деца, които обичал, и жена, която обожавал. Децата го изоставили, а жена му починала от мъка. Той се оставил да го носи течението — това винаги е било негов недостатък, защото никога не е имал достатъчно вътрешни сили, за да понесе ударите на съдбата, нито пък някога се е грижил за себе си и единственото същество, което го е крепяло в бедността и страданията му, вече не било между живите. Именно в този момент той се обрнал към енорията с молба за помощ. Някакъв добър човек, който го познавал от по-щастливи времена, точно тогава бил църковен настоятел, така че му помогнал да получи настоящата си длъжност.

Той е вече стар. От многото негови весели другари, които преди се тълпели край него с уверенията, че са му приятели, някои измрели, други пропаднали като него, трети се издигнали, но всички го забравили. Добре, че годините и несгодите бяха отслабили паметта му и с времето той свикна със сегашното си положение. Понеже е крътък, безропотен и усърден в задълженията си, му разрешиха да остане на длъжността и след определената възраст и той несъмнено ще остане дотогава, докато го застигне старческата немощ или го приbere смъртта. Сега, когато този побелял старец бавно крачи на слънце из

училищния двор през междучасията, едва ли някой и от най-близките му приятели би могъл да познае в лицето на бедния учител своя някогашен весел и безгрижен другар.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.